
GEOGRAFICKÝ ČASOPIS

59

2007

3

*Juraj Majo, Dagmar Kusendová**

VÝVOJ ETNICKEJ HRANICE V OKRESE GALANTA

J. Majo, D. Kusendová: Development of the ethnic boundary in the Galanta district. Geografický časopis, 59, 2007, 3, 4 figs., 1 tab., 19 refs.

The ethnic boundary from the geographical point of view was presented as a spatial phenomenon. It is presented as a social boundary with projection in space; and the development of the ethnic boundary, here conceived being boundary between two ethnic groups – Slovaks and Hungarians. The development of the ethnic boundary in the Galanta district in the years 1880-1930 is described and presented in maps. The paper also contains a map of the ethnic boundary in 2001, portraying the outcomes of ethnic processes emerging in the fifties and sixties.

Key words: ethnic boundary, Slovaks, Hungarians, Galanta district

ÚVOD

Hranica predstavuje v geografii zaujímavý fenomén, ktorý púta pozornosť viacerých geografov. Najväčší záujem sa sústreďuje najmä na štátne hranice a ich vplyv na rozvoj regiónov ležiacich pozdĺž nej. Zvláštnym typom hranice, ktorý sa v ideálnom prípade môže zhodovať so štátnou hranicou, je etnická hranica. Etnická hranica sa však od štátnej hranice líši svojim tvarom a charakteristikou. Iba vo výnimočných situáciách má totiž etnická hranica líniový charakter; vo väčšine prípadov predstavuje väčšie či menšie pásмо, resp. zónu. Ďalšou dôležitou vlastnosťou etnickej hranice je, že v skutočnosti etnická hranica neexistuje, ale v sociálnom priestore predstavuje model pre sociálnu interakciu, upevňuje sebaidentifikáciu členov skupiny „*in-group members*“ (v našom prípade

* Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra humánnej geografie a demogeografie, Mlynská dolina, 842 15, Bratislava, majo@fns.uniba.sk, kusendova@fns.uniba.sk

členov etnickej skupiny) a potvrdzuje rozdiely medzi tými, ktorí do vlastnej skupiny nepatria „*out-group members*“ (Sanders 2002). Zjednodušene, etnická hranica predstavuje myslenú líniu, ktorá oddeľuje „nás“ od „vás“. Nemusí však ísť o hranicu, ktorá oddeľuje skupiny iba na základe etnickej identity. Z geografického hľadiska je však možné etnickú hranicu práve z pohľadu chápania etnickej identity vo fyzickom priestore aspoň približne naznačiť, t. j. vizualizovať priestor, v ktorom sa stretávajú dve susediace etnické skupiny.

ETNICKÁ HRANICA V LITERATÚRE

Problematica etnickej hranice je v súčasnej odbornej literatúre slovenskej proveniencie pomerne zriedkavá, pričom častejšie sa tejto téme venovali autori v období vrcholiacich autonomistických snáh slovenského národa v 30. rokoch 20. storočia, či v období po Viedenskej arbitráži a počas existencie vojnovkej Slovenskej republiky (Granatier 1930, Varsik 1940). Najväčšia pozornosť je venovaná etnickej hranici medzi Maďarmi a Slovákmi. V dnešnej dobe je táto problematika prezentovaná najmä prostredníctvom etnológov skúmajúcich pomery maďarskej menšiny na našom území. Ide pritom prevažne o etnológov maďarskej národnosti žijúcich na Slovensku, resp. priamo maďarských autorov. Autori si prevažne všímajú, aké procesy prebiehajú na slovensko-maďarskej etnickej hranici. Na príkladovej štúdii v obci Dlhá nad Váhom (Tóth 2003) sa analyzovalo, aké etnické mikroprocesy sa vyskytujú na etnickej hranici „vytýčenej“ údajmi zo sčítania obyvateľstva. Prostredníctvom dotazníkov sa analyzovalo používanie jazyka na rodinnej a oficiálnej úrovni v demografickom, edukačnom kontexte a v kontexte spôsobu bývania či interetnických vzťahov v obci. Túto obec autori označili ako obec *ležiacu na etnickej periférii*.

Spomedzi významných autorov z prvej polovice 20. storočia sa definíciu pojmu etnickej hranice venoval iba A. Petrov (1928) v úvode svojej rozsiahlej práce *Príspevky k historické demografii Slovenska v XVIII.-XIX. stoločí*. V ňom konštatuje, že v priestore sa vyskytuje čiara oddeľujúca národnosti veľmi zriedkavo. Skôr národnosti od seba oddeľujú fyzicko-geografické pomery priestoru, ako vysoké pohoria či stepi a mokrade. Medzi národnosťami teda nie je čiara, ale skôr pásмо zmiešaných sídel, raz užšie, inokedy širšie, za ktorým sa začína súvislé národnostné územie. Ďalší autori z tohto obdobia (Varsik 1940, Granatier 1930) definíciu etnickej hranice neuvádzajú, podobne ako metodiku jej vyčlenenia.

Z novších prác je blízka geografickému chápaniu etnickej hranice práca Siweka (1996). Etnická hranica je podľa neho „*zóna, v ideálnom prípade čiara medzi susednými oblasťami osídlenými príslušníkmi rozličných etník a v ktorej sa vyskytujú súčasne prvky príslušnosti k týmto etnickým skupinám v takej miere, že ju podľa nich nemožno s istotou zaradiť k žiadnej z nich*“ (Siwek 1996, p. 11-12). Medzi významné faktory formujúce priebeh etnickej hranice patria podľa autora najmä migrácia a procesy zmien etnickej príslušnosti obyvateľstva, ktorej najčastejším prejavom je asimilácia, prípadne kombinácia asimilácie a migrácie.

Problematica etnickej hranice sa častejšie vyskytuje v dielach z oblasti sociálnych vied, pričom chápanie tohto pojmu má viacero interpretácií. Priekopníckym dielom v tejto oblasti bola publikácia nórskeho etnológa Fredrika Bar-

tha *Ethnic Groups and Boundaries* (1970). Barth chápe etnickú hranicu ako kognitívnu a mentálnu v mysliach jedincov, ako výsledok spoločných kolektívnych snáh jej konštrukcie a udržiavania (in Jørgenson 1997). Etnická hranica predstavuje sociálny konštrukt, nie je objektívnym faktom, ale podlieha viacerým individuálnym chápaniam a interpretáciám a jedným zo základných cieľov jej existencie je udržiavanie poriadku v zmysle sociálnej navigácie v sociálnom priestore. Je to paralela s mapou ako pomôckou na orientáciu vo fyzickom priestore.

Etnická hranica môže mať projekciu aj v geografickom priestore. Táto projekcia je evidentná najmä vtedy, ak etnickú hranicu chápeme v súvislosti s etnickou príslušnosťou. Ak príslušníci dvoch etnických skupín obývajú súvislé územie, je možné definovať v priestore pás sídiel v ktorom bývajú príslušníci oboch etnických skupín. Toto územie, resp. zóna sa nazýva etnickou hranicou. Ako už bolo spomenuté, v obciach ležiacich v tomto priestore dochádza k intenzívnejšej vzájomnej sociálnej a kultúrnej interakcii. Etnická hranica je teda podľa nášho geografického chápania *zjednodušeným a generalizovaným priemetom sociálnej hranice do priestoru. Predstavuje prechodnú zónu medzi územiami obývanými prevažne jednou etnickou skupinou, v ktorej žijú príslušníci iných etnických skupín. Vzájomná sociálna a kultúrna interakcia medzi nimi je v tejto oblasti najvýraznejšia, resp. má najväčšie predpoklady, aby bola práve v tomto území najvýraznejšia. Pravdepodobnosť vzájomnej interakcie medzi etnickými skupinami klesá so vzdialenosťou od etnickej hranice a objektívne sa táto zóna najviac prejavuje v zmiešanej etnickej štruktúre obcí.* Etnická hranica predstavuje deliaci prvok iba na základe jednej zložky identity, v tomto prípade etnickej identity. Všetky ostatné pridružené vlastnosti etnickej príslušnosti (kultúra, náboženstvo) etnickú hranicu môžu alebo vôbec nemusia kopírovať. V princípe teda etnická hranica v chápaní etnickej identity a príslušnosti nepredstavuje kultúrnu hranicu (Barth 1996). Autor Štefan Šutaj (in Szarka 2003) tvrdí, že pojem etnickej hranice treba chápať len ako akýsi nápomocný výraz. Nemožno teda tvrdiť, že existuje etnická hranica v úzkom slova zmysle, vzhľadom na to, že väčšina obcí v danej oblasti nie je etnicky homogénna. Skôr je vhodnejšie použiť termín kontaktná zóna, kde vedľa seba žijú dve, resp. viaceré etnické a jazykové skupiny. Podľa Benžu (2005, p. 9) je etnická hranica čiarou na mape, ktorá oddeľuje dve alebo viaceré etnické spoločenstvá, národy a ich národné územia od seba. Ide o teoretickú konštrukciu, ktorá môže byť zostavená na základe rôznych kritérií. V reálnom živote je nemožné prakticky ju vyznačiť, pretože etnicky homogénne územie takmer neexistuje.

TYPY ETNICKEJ HRANICE

Geografickému chápaniu etnickej hranice je najbližšie členenie Szarku (2003). Vo svojom diele síce analyzoval jazykovú hranicu medzi Slovákami a Maďarmi, avšak táto koncepcia sa dá aplikovať aj na etnické pomery.

Ostrá etnická hranica – tento typ hranice sa v minulosti vyskytoval medzi územiami obývanými Slovákami a Maďarmi najčastejšie. Takýto typ etnickej hranice poukazuje na vysokú mieru sociálnej a kultúrnej uzavretosti, prípadne je tento typ hranice určený niektorou z fyzicko-geografických prekážok (rieka, pohorie). Tento typ hranice je však podľa autora stále evidentný na Matúšovej

zemi¹, ktorej súčasťou je aj dnešný okres Galanta, a to aj napriek minimálnym fyzicko-geografickým bariéram a možnostiam potenciálnych vzťahov medzi komunitami.

Pásová etnická hranica – predstavuje takisto historickú hranicu medzi slovenským a maďarským etnikom. Táto viac členitá hranica sa vyskytuje vo fyzicko-geograficky členitejšom priestore, kde etnické územia jedného etnika prenikajú hlbšie do územia druhého etnika. Takýto typ hranice sa vyskytuje na Tekove, Honte, Gemeri a Novohrade.

Nejasná etnická hranica – začína sa vytvárať najmä po druhej svetovej vojne vplyvom narastajúceho bilingvizmu obyvateľstva, ako aj pod vplyvom migrácie, ktorá prispieva k zmenám dovtedy často homogénnej etnickej štruktúry.

VYČLENENIE ETNICKEJ HRANICE V OKRESE GALANTA

Jedným z najstarších kartografických zobrazení približného priebehu etnickej hranice na území dnešného Slovenska je mapa A. Petrova – *Národopisná mapa Uher z roku 1773* (Petrov 1924). Priebeh etnickej hranice sa dá z nej odhadnúť na základe priebehu hranice medzi územím s obyvateľstvom hovoriacim slovenským a maďarským jazykom. Táto hranica je práve v okrese Galanta pomerne členitá. Medzi obce s prevahou maďarského jazyka v prechodnom území patria obce Veľký Grob, Sered' a Šintava. Rieka Váh v tomto vyčlenení predstavuje s výnimkou obce Šintava ostrú hranicu medzi územím obývaným slovenským a maďarským obyvateľstvom. Územie s prevahou slovenského obyvateľstva však zasahuje výbežkom cez Dolnú Stredú a Gáň až po mesto Galanta. Druhý výbežok s obcami Pusté Úľany, Abrahám a Hoste zasahuje až po Veľké Úľany a Sládkovičovo. Podobné, aj keď menej detailné vyčlenenie kvázi etnickej hranice nachádzame v diele Pavla Jozefa Šafárika (1996). V tomto významnom jazykovednom diele z roku 1842 sa autor venuje priestorovým, lingvistickým a historickým vlastnostiam jednotlivých slovanských jazykov. Slovenčina je označená ako uhorsko-slovenské nárečie českého jazyka. Jazykovú hranicu slovenčiny vedie od Bratislavy cez Bernolákovo, Senec, Sládkovičovo, Galantu ku Strede nad Váhom.

Etnické rozhranie v okrese Galanta bolo definované v našej práci na základe jediného kritéria – etnickej príslušnosti deklarovanej pri sčítaní. Nepresnosť údajov v tomto smere vykazujú sčítania v rokoch 1880 a 1910. Etnická príslušnosť definovaná na slobodnej voľbe národnosti sa v týchto sčítaniach nevyskytuje. Namiesto deklarovanej etnickej identity máme k dispozícii iba údaje o materinskom jazyku, uvedomujúc si, že deklarácia materinského jazyka neznamená zároveň aj deklaráciu etnickej identity. Sčítanie v roku 1930 už tento vážny nedostatok nevykazuje.

Do etnickej hranice boli zahrnuté tie obce, v ktorých nedosahovali Slováci a ani Maďari viac ako 75 %-ný podiel. Ak obec mala vyšší podiel Slovákov, resp. Maďarov nad 75 %, bola zahrnutá do územia súvislo osídleného Slováckmi ale-

¹ Matúšova zem (maď. *Mátyusföld*) predstavuje územie a kultúrny región medzi Malým Dunajom a dolným tokom Váhu, ktorý je obývaný prevažne maďarským obyvateľstvom. Keďže slovenská literatúra nepozná pre toto územie pomenovanie, uvádzame vžitie pomenovanie používané maďarskými historikmi a etnológmi (Liszka 2003a).

bo Maďarmi. Etnická hranica v sledovanom okrese bola vyčlenená na základe kartografickej metódy interpolácie², kde geografické stredy obcí tvorili vstupné bodové pole a podiely sledovaných etník zasa interpolované hodnoty. Obce, ktoré spĺňali podmienku 75 %-ného zastúpenia etnickej skupiny boli vyznačené príslušnou farbou v izogračnom poli mapy (slovenské obce tmavšou a maďarské svetlejšou farbou). Obce, v ktorých nemala ani jedna etnická skupina viac ako 75 %-né zastúpenie, boli zaradené medzi obce ležiace na etnickej hranici (pole bez farebnej výplne). Pre rozšírenie informácie sú v mape vyznačené aj izočiarly s hodnotou 50 %-ného zastúpenia etnickej skupiny. Získané údaje boli zobrazené v troch časových rezoch s porovnaným priemetom etnickej hranice podľa sčítania obyvateľov v roku 2001. Zvláštnym typom obcí sú tzv. etnické enklávy, ktoré sa vyskytujú pri všetkých sledovaných časových rezoch. Ide o obce, ktorých etnická štruktúra sa výrazne odlišuje od okolitých obcí. V sledovanom okrese sa však vyskytujú ako enklávy vystupujúce iba v priestore, keď prebieha etnická hranica. Tieto obce, či už slovenské alebo maďarské, však nie sú súčasťou etnickej hranice.

Metodickou zvláštnosťou, ktorá však nie je geografii vzdialená, je rekonštruovanie administratívnej štruktúry (hraníc) obcí z viacerých období k jednému okamihu. V tomto prípade ide o okamih sčítania obyvateľstva v roku 2001, 26. mája. Obce, ktoré v jednotlivých sledovaných rokoch v porovnaní s rokom 2001 neexistovali, resp. boli súčasťou iných obcí, boli začlenené do etnického územia tej obce, z ktorej boli neskôr vyčlenené.

Etnická hranica podľa sčítania obyvateľstva v roku 1880

Sčítanie obyvateľstva v roku 1880 zachytilo etnické rozhranie po prvýkrát na základe výsledkov zo sčítania obyvateľstva. Z 35 obcí dnešného okresu Galanta až 18 malo 75 % zastúpenie maďarského obyvateľstva a 10 obcí malo 75 % zastúpenie slovenského obyvateľstva. Zvyšné obce nedosiahli podiel jedného z týchto dvoch etník nad 75 %, a tak boli zaradené medzi obce ležiace na etnickej hranici. Súčasťou etnickej hranice (obr. 1) sú však aj tie obce, v ktorých mala významné zastúpenie tretia etnická skupina, najčastejšie nemecká, a to v prípade súčasných miest Sládkovičovo, Galanta a Sereď. Vo väčšine obcí bola druhou najčastejšie sa vyskytujúcou národnosťou druhá sledovaná, teda na juhu okresu slovenská a na severe maďarská národnosť. Jedine v prípade mesta Sereď a obce Zemianske Sady bola druhou najpočetnejšou národnosťou nemecká. Podľa údajov z tohto sčítania nebola ešte severná časť okresu súvislo osídlená slovenským obyvateľstvom, ale etnická hranica dosiahla severnú hranicu okresu susediacu s dnešným okresom Trnava. Zvláštnosťou na etnickej mape okresu Galanta je obec Veľká Mača, ktorá má na základe etnickej štruktúry výrazný enklávny charakter ešte aj v sčítaní roku 2001. Enklávny charakter, avšak so slovenským obyvateľstvom, majú v roku 1880 obce Dolná Streda a Gáň.

Etnická hranica má na viacerých miestach ostré rysy, a to najmä v okolitých obciach slovenského etnického územia, ktoré susedia s dvoma maďarskými enklávami – Veľká Mača a Váhovce, čo môže poukazovať na nízku mieru sociál-

² Interpolácia bola realizovaná metódou inverznej váženej vzdialenosti v prostredí programu MapInfo Professional.

Obr. 1. Etnická hranica v okrese Galanta v roku 1880

nej interakcie vyplývajúcej z jazykových rozdielov a pravdepodobne aj na vysokú mieru endogamie v obciach. Podobne ostrý charakter má etnická hranica medzi obcou Pusté Úľany na slovenskej strane a obcou Veľké Úľany a Jánovce na druhej strane, podobne ako medzi Šoporňou na slovenskej strane a Váhovcami a Kajalom na maďarskej strane.

Etnická hranica podľa sčítania obyvateľstva v roku 1910

Národnostné pomery sa v súlade s celouhorským trendom zmenili podľa sčítania výrazne v neprospech nemaďarských menšín. Etnická hranica sa v tomto okrese posunula výraznejšie na sever (obr. 2), avšak k veľmi výrazným zmenám v národnostnom profile obcí v podobe „presunu“ obce zo slovenského etnického územia do maďarského nedošlo (t. j. obec, ktorá bola pri sčítaní 1880 so 75 % a väčším zastúpením Slovákov, sa zmenila na 75 % a väčšie zastúpenie Maďarov). Jedným z prejavov dynamiky v tejto oblasti je pokles zastúpenia Slovákov pod 75 % a presun obce do oblasti etnickej hranice. V roku 1910 sa to týkalo dvoch obcí – Pusté Úľany a Gáň. Druhým prejavom zmien v etnickej štruktúre bol prechod obce z etnickej hranice do maďarského územia a posun etnického rozhrania smerom viac na sever. Týka sa to súčasných miest Sládkovičova, Galanty a obce Košúty. Týmito zmenami dočasne zanikli dve maďarské enklávy – Veľká Mača a Váhovce. Ostrý charakter mala hranica medzi obcami Abrahám a Hoste na slovenskom území s obcami Sládkovičovo a Veľká Mača na maďarskom území, ako aj Pata a Šoporňa na slovenskom území a Váhovce a Kajal na maďarskom etnickom území. Z mapy je zrejmé, že k výraznejším zmenám etnickej štruktúry prišlo najmä v západnej a južnej časti okresu so zastúpením mestských sídiel. K výrazným zmenám v neprospech slovenského obyvateľstva na tomto území neprišlo; slovenské obce zostali prevažne slovenskými, skôr sa v mnohých obciach posilnil maďarský prvok a posunul sa smerom na sever, čím sa charakter etnickej hranice medzi Slovákami a Maďarmi zostril.

Etnická hranica podľa sčítania obyvateľstva v roku 1930

Etnická hranica v roku 1930 predstavuje zo všetkých hraníc najostrejšiu hranicu (obr. 3). Jej súčasťou sa stáva po prvýkrát aj obec Jánovce a na druhej strane sa nevyskytujú v okrese Galanta žiadne etnické enklávy, pričom súčasťou slovenského etnického územia sa stáva celá severná časť okresu, vrátane mesta Sered', ako aj obce Šintava a Vinohrady nad Váhom. Etnická hranica z roku 1930 sa začína podobáť na etnickú hranicu súčasnú tým, že dochádza k sceleniu najmä slovenského a maďarského územia a začína sa posúvať na juh. Ostrosť etnickej hranice podčiarkuje aj najmenší počet obcí, ktoré sem boli zaradené.

Etnická hranica podľa sčítania obyvateľstva v roku 2001

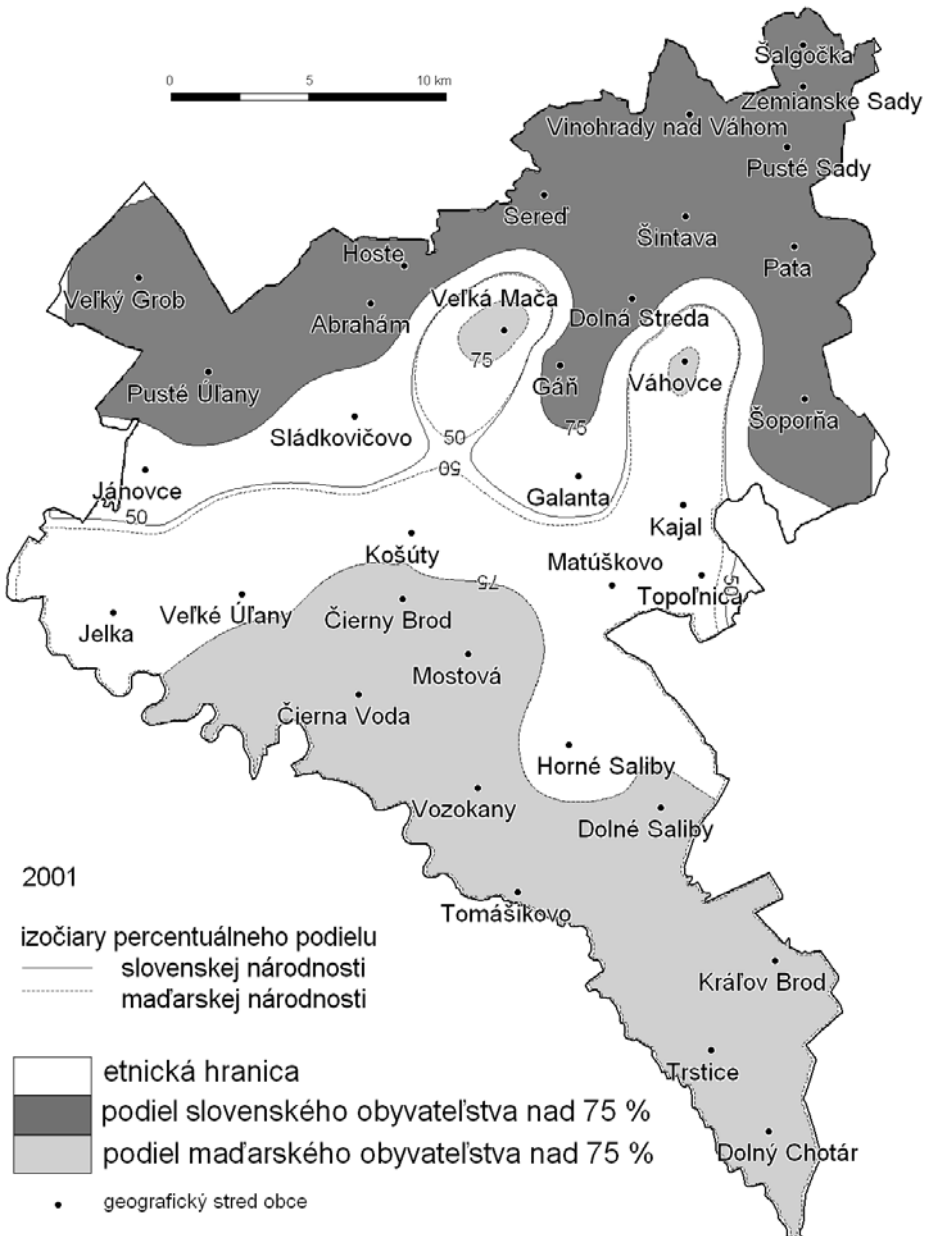
Na doplnenie poznatkov o celkovej situácii etnických pomerov v okrese Galanta uvádzame výsledky sčítania v roku 2001. Ovplyvnilo ich viacero faktorov, ktoré sa vyskytli od skončenia II. svetovej vojny. Etnické rozhranie (obr. 4) sa za toto obdobie rozšírilo viac na juh na úkor maďarských obcí a na etnickú hranicu sa dostávajú pomerne veľké vidiecke obce (Veľké Úľany, Jelka a Horné Saliby). Etnická hranica po celej dĺžke nemá už charakter ostrej hranice, avšak

Obr. 2. Etnická hranica v okrese Galanta v roku 1910

Obr. 3. Etnická hranica v okrese Galanta v roku 1930

Obr. 4. Etnická hranica v okrese Galanta v roku 2001

stabilnými zostávajú dve maďarské enklávy vyskytujúce sa v etnickom rozhraní – obce Veľká Mača a Váhovce. Z etnickej hranice sa na slovenské etnické územie dostala iba obec Veľký Grob.

Priebeh etnickej hranice v roku 2001 reflektuje viacero procesov, ktoré sa na slovensko-maďarskej etnickej hranici uskutočnili. Ide o dôsledky štátom riadených „úprav“ etnickej štruktúry v podobe reslovakizačných tendencií, či výmeny obyvateľstva, ale aj o dôsledok migrácie a intenzívnejších kultúrnych a sociálnych vzťahov na úrovni komún.

Na základe uvedenej typológie etnickej hranice sa dá konštatovať, že charakter ostrej etnickej hranice zostal bez výraznejších zmien až do konca 40. rokov 20. storočia. Najostrejší charakter mala etnická hranica v roku 1930. Približne od začiatku 50. rokov sa však počet obcí zaradených medzi tzv. obce ležiace na etnickej hranici zvýšil a veľkosť zóny hranice sa rozšírila smerom na juh do územia obývaného prevažne maďarským obyvateľstvom (tab. 1).

Tab. 1. Počet obcí podľa kategórií

Rok	Slovenské obce	Obce na etnickej hranici	Maďarské obce
1880	10	7	18
1910	8	6	21
1930	13	4	18
2001	14	10	11

ZÁVER

Je nesporné, že etnická hranica predstavuje v sociálnych vedách mimoriadne zaujímavý fenomén. Z určitého hľadiska sa stáva cieľom záujmu aj v humánnej geografii. Na tomto type hranice je zaujímavé, že v mnohých prípadoch nemá výrazný vyčleňovací charakter, ktorý by od seba oddeľoval dve rozdielne entity. Ide o územie, kde dochádza medzi etnickými skupinami k najvýraznejšej interakcii, ktorej intenzita sa mení v čase a priestore. Ako to naznačuje modelové územie, je evidentné, že k nárastu vzájomnej interakcie medzi Slovákmi a Maďarmi dochádza najmä v období po II. svetovej vojne. Nárast intenzity interakcie je evidentný na území, ktoré pôvodne obývalo takmer výlučne maďarské obyvateľstvo, a to prisťahovaním a postupnou integráciou slovenského obyvateľstva do života spoločenstva. Z geografického hľadiska predstavuje etnická hranica tiež priestor, v ktorom by sa dali sledovať napr. demografické procesy v súvislosti s prevažujúcimi vzormi demografického správania či už Slovákov alebo Maďarov, vzťah prostredia a transmisie etnickej identity na ďalšie generácie, smer migračných prúdov, vzdelanostný kontext a mnohé iné. Diskutabilnou vlastnosťou etnickej hranice však zostáva metodika jej vyčlenenia, pričom je zrejmé, že jednoduché výsledky sčítania obyvateľstva sú málo postačujúce, aj keď predstavujú dobrý východiskový bod pre ďalšie bádanie v tejto oblasti.

Príspevok je jedným z výstupov dosiahnutých riešením vedeckého projektu Etnický a religiózny obraz Slovenska v jeho dejinách, podporeného Grantom Univerzity Komenského č. 130/2007.

LITERATÚRA

- BARTH, F. (1970). *Ethnic groups and boundaries*. London (George Allen and Unwin).
- BARTH, F. (1996). Ethnic groups and boundaries. In Hutchinson, J., Smith A. D, eds. *Ethnicity*. Oxford (Oxford University Press), pp. 75-82.
- BENŽA, M. (2005). *Malý etnopolitický slovník*. Bratislava (Zing Print, s.r.o.).
- GRANATIER, A. (1930). *Etnické rozhranie slovensko-maďarské*. Bratislava (Slovenská odbočka Národnej rady Čs.).
- JØRGENSEN, B. D. (1997) Ethnic boundaries and the Margins of the Margin: In *Post-colonial and conflict resolution perspective*. Dostupné na: <http://www.gmu.edu/academic/pcs/jorgens.html> (citované 2007-05-22).
- LISZKA, J. (2003). Between cultural and geographical borders. Denomination of the Mátyusföld region. In Torsello, D., Pappová, M., eds. *Social networks in movement*. Komárno (Lilium Aurum), pp. 155-164. Dostupné na: http://www.foruminst.sk/publ/nostratempora/8/nostratempora8_liszka.pdf (cit: 2007-05-22).
- LISZKA, J. (2003a). *Národopis Maďarov na Slovensku*. Komárno (Lilium Aurum).
- PETROV, A. (1924). *Národopisní mapa Uher podle úředního lexikonu osad z roku 1773*. Praha (Česká akademie věd a umění).
- PETROV, A. (1928). *Príspevky k historické demografii Slovenska v XVIII. – XIX. stoleti*. Praha (Česká akademie věd a umění).
- SANDERS, J. M. (2002). Ethnic boundaries and identity in plural societies. *Annual Review of Sociology*, 28, 327-359.
- SIWEK, T. (1996). *Česko – polská etnická hranice*. Ostrava (Ostravská univerzita).
- SZARKA, L. (2003) Border region, or contact zone. Ethnic and ethno-social processes in small regions between the Hungarian-Slovak language and state border. In Torsello, D., Pappová, M., eds. *Social networks in movement*. Komárno (Lilium Aurum). Dostupné na: http://www.foruminst.sk/publ/nostratempora/8/nostratempora8_szarka.pdf (cit: 2007-05-22).
- ŠAFÁRIK, J. P. (1996). *Spisy Pavla Jozefa Šafárika 4. Slovanský národopis*. Košice (Oriens).
- TÓTH, K. (2003). A village on the ethnic periphery. The case of Dlhá nad Váhom, southern Slovakia. In Torsello, D., Pappová, M, eds. *Social networks in movement*. Komárno (Lilium Aurum). Dostupné na: http://www.foruminst.sk/publ/nostratempora/8/nostratempora8_toth.pdf (cit: 2007-05-22).
- VARSÍK, B. (1940). *Národnostná hranica slovensko-maďarská v ostatných dvoch storočiach*. Bratislava (Slovenská učená spoločnosť).
- Štatistické zdroje:**
- A magyar korona országaiiban az 1881.év elején végrehajtott népszámlálás főbb eredményei megyék és községek szerint részletezve* 2. zv. Budapest: Pesti Könyvnyomda – Részvény – Társaság, 1882. p. 326.
- A magyar szent korona országainak 1910.évi népszámlálása*. 42. zv. Budapest: Athenaeum, 1912. p. 880.
- ŠTÁTNY ÚRAD ŠTATISTICKÝ (1936). *Štatistický lexikón obcí v krajine Slovenskej*. Praha, Štátny úrad štatistický.
- ŠÚ SR (2001). *Sčítanie obyvateľov, domov a bytov*. Bratislava, Štatistický úrad SR.

Juraj M a j o, Dagmar K u s e n d o v á

DEVELOPMENT OF THE ETHNIC BOUNDARY IN THE GALANTA DISTRICT

The ethnic boundaries is a salient research topic in the social sciences. They represent patterns for social behaviour, and distinguishes in-group members from out-group members. The ethnic boundary does not necessarily have to be connected with ethnic or national identity and ethnicity at all, but might connote any other type of identity. Therefore, the ethnic boundary has its important position in social space, but it might have its counterpart in geographical space. However, its delimitation is complicated and cannot be as exact like other types of boundaries known in geography. From our point of view, the ethnic boundary, now interpreted as a boundary between ethnic groups, represents the projection of a social boundary into physical space. It is a zone rather than a line dividing areas inhabited mainly by members of one ethnic group. The ethnic boundary also presumes the highest possibility for social and cultural interaction between ethnic groups (Slovaks and Hungarians in our case). The possibility for such interaction diminishes with distance from the ethnic boundary.

Slovak and Hungarian ethnology pays attention to the ethnic boundary between the Slovaks and Hungarians. Their interpretation is close to the spatial interpretation. The author Szarka (2003) discussed three types of language borders. His understanding and concept of language borders can, however, be adapted to ethnic boundaries too. The first type is the *sharp ethnic boundary*, which is typical for the region of the Galanta district. We presume that such an ethnic boundary represents scarce mutual cultural and social contacts between the communities.

The second type of ethnic boundary is the *striped ethnic boundary*, which is evident in southern part of central Slovakia, where the ethnic areas have the form of stripes. The third type of the ethnic boundary is the *blurred ethnic boundary*. This type becomes evident after WW II, when new ethnic processes, migration, and assimilation as well, emerged. These processes took place in the Galanta district too, and are visualized in growth of the ethnic boundary towards the Hungarian ethnic area.

We were concerned with description of the development of the ethnic boundary in the Galanta district between years 1880 and 1930. This period is considered as one of the most dynamic period in the ethnic history of Slovakia. Many political, social and cultural institutions and events contributed to these dynamics. We consider the ethnic boundary in this period sharp, with a salient change and shift in 1910. The ethnic boundaries in 1880 and 1930 are the most similar, although some changes were present. We have presented the map of the ethnic boundary in 2001 just to portray the overall situation and outcome of the already described processes in the fifties and sixties. The ethnic boundary has broadened and has shifted further southward.

The ethnic boundary is a very interesting scientific point of interest in geography. The areas of ethnic boundaries represent communities with specific cultural, social and demographic processes that are worthy to be researched, and where human geography seems to be the strongest science.

Translated by the authors